

Akademik Dil ve Edebiyat Dergisi

Journal of Academic Language and Literature

PROF. DR. METİN AKAR'A ARMAĞAN

(Cilt/Volume: 5, Sayı/Issue: 4, Aralık/December 2021)

Müberra GÜRGENDERELİ

Prof. Dr., Trakya Üniversitesi
muberragur@hotmail.com

<https://orcid.org/0000-0002-8590-0416>

Şairlerin Gözünden Tarihte Edirne Kışları ve Nehir Taşkınları

*Edirne Winters and River Floods in History Through
The Eyes of Poets*

Araştırma Makalesi/Research Article

Geliş Tarihi/Received: 02.11.2021

Kabul Tarihi/Accepted: 13.12.2021

Yayın Tarihi/Published: 30.12.2021

Atıf/Citation

GÜRGENDERELİ, M. (2021). Şairlerin Gözünden Tarihte Edirne Kışları ve Nehir Taşkınları. Akademik Dil ve Edebiyat Dergisi, 5(4), 1732-1750. <https://doi.org/10.34083/akaded.1018268>

GÜRGENDERELİ, M. (2021). Edirne Winters and River Floods in History Through The Eyes of Poets . Journal of Academic Language and Literature, 5(4), 1732-1750. <https://doi.org/10.34083/akaded.1018268>

Bu makale iThenticate programıyla taranmıştır.
This article was checked by iThenticate.

Öz

Osmanlı Devleti'nin ikinci başkenti ve medeniyet merkezi olan Edirne; tabii güzellikleri, maddi ve manevi zenginlikleri, mimarisi, havası ve suyunun hoşluğu gibi sebeplerle birçok şair tarafından övülmüştür. "Dârü'n-nasr ve'l-meymene" ifadesiyle anılan kutlu ve uğurlu şehir Edirne, sert geçen kışları ve şehri çevreleyen Meriç, Tunca ve Arda nehirlerinin sık sık taşmasından dolayı devrin bazı şairleri tarafından ise hicvedilmiştir. Karasal iklimin etkisindeki Edirne'de, kış mevsimleri çok sert geçer. Tarihte büyük iklim felaketleri yaşayan Edirne, tabii afetler, kış şartları, yokluk, fakirlik ve sıkıntılar sebebiyle zor zamanlar geçirmiştir. Başta, hicviyesinde şehrin kış mevsimini ve insanlarını ağır bir dille eleştiren Arpaemînzâde Sâmî olmak üzere Refikî, Garâmî, Nev'î, Hevâyî, İzzet Paşa gibi şairler, Edirne'nin kışını ve bu mevsimde yaşanan sıkıntıları manzumelerinde dile getirmişlerdir. Edirneli bazı şairler de şehrin kış şartlarından şikâyetçi olmalarına rağmen şehirlerini savunma içgüdüsüyle yazdıkları manzumelerle, bu şairlere cevap vermişlerdir. Ayrıca şehrin kışının güzelliklerini tasvir eden ve öven şairler de mevcuttur. Yahyâ Bey şehrengizinde, Edirne kışından günlük hayat sahnelerini resmetmiştir. Kış aylarında düzenlenen süreklilikli avları, padişahların şehre gelişleri ve şehrin kış manzaraları da şairlere konu olmuştur.

Anahtar Kelimeler: Edirne, Kış Mevsimi, Meriç, Nehir Taşkınları, Tunca

Abstract

Edirne, the second capital of the Ottoman Empire and the center of civilization, has been praised by many poets for reasons such as its natural beauty, material and spiritual wealth, architecture, weather and the pleasantness of its water. The blessed sacred and auspicious city of Edirne, called "Darün-nasr ve'l-meymene", was satirized by some poets of the era due to the harsh winters and the frequent overflowing of the Meric, Tunca and Arda rivers. Winter seasons are very harsh in Edirne, which is influenced caused by the continental climate. Edirne, which has experienced major climate disasters in its history, has had a difficult time due to natural disasters, winter conditions, absence, poverty. Poets such as Arpaemînzâde Sâmî, Refikî, Garâmî, Nev'î, Hevâyî, İzzet Paşa, who criticized the winter season and the people of the city with a heavy language in their satire, expressed the winter of Edirne and the troubles experienced during this season in their poems. Some poets from Edirne, although they themselves complained about the winter conditions of the city, responded to these poets with poems they wrote with the instinct of defending their own city. Besides, there are also poets who depict and praise the beauties of the winter in the city. Yahya Bey has painted scenes of daily life from the winter of Edirne in his Şehrengiz. The long-term hunts held in the winter months, the arrival of the sultans in the city and the winter landscapes of the city have were also been the subject of poems.

Keywords: Edirne, Meric, River Floods, Tunca, Winter Season

Giriş

1362’de I. Murad tarafından fethedilen Edirne, İstanbul’un alınmasına kadar geçen bir asra yakın sürede, Osmanlı Devleti’ne payitahtlık etmiş medeniyet merkezi olan kadim bir şehirdir. Edirne’nin fethi; İstanbul’un ve Balkanların ele geçirilmesi aşamalarını kolaylaştırıp hızlandırmış, bu kutlu fetihlerin müjdecisi olmuştur. İstanbul’un fetih hazırlıkları Edirne’de yapılmış, Rumeli seferleri buradan yönetilmiştir.

Edirne şehri, tezkirelerde; mamur, bayındır ve mümtaz şehirler için kullanılan “mahruse” ve “mahmiyye” kelimeleri çerçevesinde örülen ifadelerle tavsif edilmiştir. Edirne adıyla âdeta kalıplaşmış olan ifade ise, “dârü’n-nasr ve’l-meymene şehri-i Edirne” şeklindedir. Şehrin başkentlik fonksiyonu, Sâlim tezkiresinde; “taht-gâh-ı sâni ve dârü’l-mülk-i Osmânî olan dârü’n-nasr ve’l-meymene şehri-i Edirne”, Esrar Dede tezkiresinde ise “dârü’d-devle” şeklinde belirtilmiştir (Çapan, 1993, s.50). Kınalızâde Hasan Çelebi, “Tezkiretü’ş-şu’arâ”sında Edirne’yi; “güzelliklerinin sözlerle anlatılması güç olan, cennet ırmaklarını andıran tertemiz suları ve şifa veren havasıyla hasta ve dertlileri iyileştiren, suyu ve cana can katan latif havasıyla eşi benzeri bulunmayan, belâgat sahibi şairlerin ocağı, tertemiz ve hoş bir memleket” olarak vasıflandırır (Beyzadeoğlu, 2001, s.51).

Bütün bu övgü dolu tasvir ve tavsiflerin yanında, Edirne’nin sert ve uzun geçen kış mevsimi ve nehir taşkınları, zaman zaman şehrin olumsuz olarak nitelendirilmesine sebep olmuştur. Evliya Çelebi’ye(ö.1685) göre; Edirne, dördüncü iklimin son üçüncü arzında vâki olduğundan suyu ve havası gayet tatlıdır. Yazı kuru, kışı ise katıdır. Zira bu tatlı şehir, üç temiz nehrin (Meriç, Tunca ve Arda) ortasında kurulmuştur. Bazı senelerde bu üç nehir bir buz parçası hâline gelmektedir (Kahraman, Dağlı, 2006, s.605). Edirne’nin nehirleri, belli dönemlerde taşıp şehirde büyük zararlar meydana getirir. Evliya Çelebi nehirlerin taşmasını Seyahatname’de şöyle ifade eder: “Bu üç büyük nehir, Mihal köprüsü altında deniz gibi olduklarında, şehir etrafında olan adalar içinde nice yüz bağları, bostanları sel olup harab eder. Eski bilginler, âhirü’l-emr bu üç büyük nehir Edirne şehrinin helak olmasına sebep olalar diye Kafesli Kapı üzerinde Latin dili ile yazmışlardır.” (Kahraman&Dağlı, 2006, s.555). Edirneli Hıbrî, “Nehirler kış mevsimi sonunda o kadar taşarlar ki kenarlarında bulunan mahallelerdeki evlerin çoğu sahiplerinin başına dar gelip yıkılarak sular altında kalır.” der. Âlî’nin Kühü’l-ahbâr’ında; II.Selim devrinde, nehirlerin taşması neticesinde dört yüzden fazla evin yıkıldığı yazılıdır (Kazancıgil, 1996, s.49).

1658’de Edirne kışı çok şiddetli geçmiştir. Ahmed Bâdi’nin Nâimâ tarihinden aktardığına göre; o kış, odun kıtlığından birçok meyve ağacı kesilmiş, ahali ısınmak için evlerinin tahtalarını yakmıştır. Hatta padişahın emriyle saray bahçesinde bulunan yüksek ceviz ağaçları ve diğer büyük ağaçlar kesilerek sarayda yakılmıştır. Ardından kışın son günlerinde Tunca nehri de taşmış ve saray bahçesi denize dönmüştür (Adıgüzel&Gündoğdu, 2014, s.458). Yine bu yüzyılda şehri ziyaret eden Evliya Çelebi, Edirne’nin kışını Erzurum’la mukayese etmiş, iki şehrin de yetmiş okka kışının olduğunu söylemiştir (Kahraman&Dağlı, 1999, s.244).

1892’de Edirne ve havalisine çok kar yağmış, bütün yollar kapanmış, fukara, karaborsaya düşen odunu ve kömürü tedarik edemeyip çok meşakkat çekmiştir. Ahali çaresizlikten meyve ağaçlarını kesip yakmıştır (Adıgüzel&Gündoğdu, 2014,s.728).

1896 senesinde de Edirne’de kış çok çetin geçmiş, hayli kar yağmış, ahali mağdur olmuştur. Şehir ve çevresinde hava eksi on dereceye kadar düşmüş, tren seferleri durarak Avrupa-İstanbul tren hattı çalışmamış, yollar kapanmış, haberleşme sistemleri çökmüştür. Civar yerleşim merkezlerinde kar ve soğuk nedeniyle halk evlerinden dışarı çıkamamış, birçok evin kapısı kar yığınlarıyla dolup hükümet marifetiyle açtırılmış, fukaraya ekmek ve kömür verilmiş, köy yolları ve çarşılar tamamen kapanmıştır (Adıgüzel&Gündoğdu, 2014, s.758).

Edirne’nin soğuğu Edirne halk efsanelerinde de yer bulmaktadır. Bunlardan biri de “Donköy” efsanesidir. Vaktiyle bu köye Bulgaristan taraflarından tüccarlar, çobanlar gelirmiş. Bir defasında öyle çetin bir kış olmuş ki her yeri buz tutmuş. Dereler, çeşmeler soğuktan akamaz olmuş. Tam bu sırada yine Bulgaristan taraflarından beş-altı tane tüccar mallarını satmak için bu köye gelmişler. Ancak soğuk o kadar fazlamış ki tüccarların hepsi donarak ölmüş. Bu hadiseden sonra buraya “Donköy” adı verilmiş (Dervişişoğlu, 2016, s.310).

Çok şiddetli geçen kış mevsiminin sonunda, ilkbahar gelince karların erimesi ve aşırı yağın yağmurlar sebebiyle nehir taşkınlarının meydana gelmesi kaçınılmaz olmuştur. 1509’da Tunca taşmış, şehir ve civarında şiddetli zelzeleler meydana gelmiş, halk korkusundan yüksek yerlere çekilmiştir. Tunca kenarındaki Saray-ı Cedid-i Âmire’yi gece birdenbire sular istila ettiğinden II.Bâyezid, müşkilatla Tekkekapısı semtine kaçırılmıştır. 1571 senesinde ise, Edirne Sarayı’nda bulunan II.Selim, yağın şiddetli yağmur neticesinde saraydan kayıkla kaçırılmıştır (Duymaz&Topaloğlu, 2015, s.171).

XIX. yy.'da meydana gelen, özellikle; 1845, 1894, 1895 ve 1897 yıllarındaki büyük taşkınlarda şehir denize dönmüş, birçok bina yıkılmış, şehir içinde ulaşım sallar ve kayıklarla yapılmıştır. 1844 yılındaki taşkına halk dilinde “Büyük Su” adı verilmiştir. Bu sel ve taşkınlar neticesinde, şehrin bazı büyük mahalleleri çaresizlikten başka yerlere nakledilmiştir.

Nehir taşkınları, Edirne’de çok sık rastlanan hadiselerdir. Rıfat Osman, nehirlerin yükselip taşma merhalelerinin halk arasında sırasıyla; “tepmeye başladı”, “kabarıyor”, “yayıyor”, “basıyor” ifadeleriyle dile getirildiğini halkın buna alışık olduğunu söyler. Taşkın başladığında mahalle ve sokaklarda “su geliyor” diye bağırarak silah atmak, eski Edirne âdetlerindedir (Duymaz&Topaloğlu, 2015, s.171).

Edirne şehrinin bu derecede meşakkatli geçen kış mevsimi ve yıkıcı olan nehir taşkınları, ahaliye tesir ettiği gibi şehirde yaşayan ya da bir vesileyle Edirne’de bulunmuş olan şairleri de etkilemiştir. Başlangıcından günümüze kadar Edirne’de doğup büyümüş veya bu şehirde yaşamış 240 civarında şair bulunmaktadır. Bu şairler içinde Avnî mahlaslı Fatih Sultan Mehmed ve Şehzade Cem gibi iki önemli sima da yer almaktadır. Asırlar itibarıyla bakıldığında Edirne’de; XV. yüzyılda 8, XVI. yüzyılda 75, XVII. yüzyılda 69, XVIII. yüzyılda 36, XIX. yüzyılda 29 ve XX. yüzyılda da 20 şair yetişmiştir (Canım, 2014, s.49). Muhteşem bir tarihe, mimariye, edebiyata, tabiata ve güçlü bir maneviyata sahip Edirne şehri için, Edirneli olan ya da olmayan birçok şair manzumeler yazmıştır. Bu kadim şehir, zaman zaman ihmal edilmiş olsa da Osmanlı’nın son dönemlerine kadar devletin cazibe merkezi olmayı sürdürmüştür. Şehir, tabii güzelliklerinin yanında devleti ilgilendiren önemli hadiselerle, sayısız Balkan ve Avrupa seferlerine, süreklilikli avlarına, padişah ziyaretleri ve sür şenliklerine sahne olması gibi çeşitli nedenlerle şairleri kendisine çekmiştir (Gürgendereli, 2018, s.279). Edirne’den bahseden manzumeler arasında; birçok övgü dolu ifadenin yanı sıra, şehrin çetin geçen kış mevsiminin sıkıntıları ve üç büyük nehrin taşıp şehre zarar vermesi sebebiyle yazılan hicivlere de rastlamak mümkündür.

1. Edirne Kışları

Edirne’de karasal iklim hüküm sürdüğünden kış mevsimleri çok sert geçmektedir. Kanuni Sultan Süleyman’ın Edirne’de bulunduğu 1556 senesinde, şair Garâmî (ö.1584) çok sert ve kıtlıkla geçen kış mevsimine dayanamayarak bir murabba yazıp Kanuni’nin huzuruna çıkmış ve ondan yardım istemiştir. Şair, odun ve somun bulunamayışından şikâyetle halkın çektiği sıkıntıları padişaha arz etmiştir: “Uzun zamandır, ekmek ve yakacak odun bulunamamaktadır. Eğer yüce padişah

isterse bu sıkıntılar bitecektir. Çünkü padişahın gücü Tanrı dağından bile odun getirmeye yetecektir (Kılıç, 2010, s.1628). O kış, odun ve ekmek ateş pahasına satılmaktadır. Halk, açlık ve soğuk nedeniyle kırılmaktadır. Garâmî, yazdığı murabbam Kanuni tarafından beğenilmesi üzerine caize almış ve dertlerinden kurtulmuştur.

Şair çetin geçen bu kış mevsiminde, uzun zamandır bir şey yemediğini, somun yüzü görmediğini mizahi bir üslûpla ifade eder. Sofrayı bir savaş meydanı olarak tasavvur edip, bu meydana somunla muharebe etmek arzusunu dile getirir.

Çok zamandır ikimiz bir sofrada konuşmadık
Cenge girip biribirimizle el sunuşmadık
Sofra sahrasında esb-i ekle binip koşmadık
Karvaşahm gel beri meydâna aslanım somun

Odun kıtlığından serzenişte bulunduğu bölümlerde ise; halkın kış ile mücadelesinin zorluklarıyla, güneşin çıkmaması, havaların ısınmaması ve yakacak odun bulunamamasından şikâyet etmektedir. Şair, en sonunda çaresizlikten evinin kapısını bile yakmak zorunda kalmıştır.

Sözüme gûş ur işit ey husrev-i 'âli cenâb
Oldu bu kaht ile 'âlem halkının hâli harâb
Odu görmez yerde göz gökteyse doğmaz âfitâb
Kapıyı yaktım odun oldu açık kaldı bu bâb (Kılıç, 2010, s.1628; Erdoğan, 2013, s. 227)

Edirne'nin sert geçen kışları ve bu sebeple çekilen sıkıntıları dile getiren örnekler, tarihi kaynaklarda fazlaca mevcuttur. Bu kaynakların dışında, Edirne'de doğmuş ya da bir sebeple Edirne'de bulunmuş olan Osmanlı dönemi şairleri de, şiirlerinde bu şehrin kışını ve kış mevsiminde çekilen zahmetleri anlatmışlardır. Edirne'de hava durumu ve devrin kış şartlarını göstermesi bakımından belge niteliği taşıyan bu şiirlerden, şehrin çetin geçen uzun kışları hakkında bilgi sahibi olmak mümkündür. Nev'î (ö.1599), sevgilinin vefasızlığından şikâyet ederek "O sevgisiz güzel, bizi nasıl ateş gibi yakmışsa, sonunda Edirne'nin kışı da yerimizi öyle ateş edecektir. Bizim yerimiz, ateşin yanıdır. Bu soğuk şehirde ateş kenarından ayrılmak mümkün değildir." der.

Korkarın şol mihri yok dilber gibi âhir bizim
Âteş eyler yerimiz Nev'î şitâ-yı Edrine (Nev'î Gazel 399/6)

Mürekkepçilikle geçimini sağlayan Hevâyî (ö.1715), kışın Edirne’de iflas etmesinin şaşılacak bir şey olmadığını, soğuktan mürekkebinin donduğunu, şişesinin çatlayıp kırıldığını, bu yüzden de mesleğini icra edemez hale geldiğini söyler.

*Sovuğunda Edrine’nin kışın işimiz biterse ‘aceb midir
Tonicak mürekkebi çatlayıp kırılır hasırlı zücâcımız* (Hevâyî Gazel 61/4)

Şehirde aşırı soğuktan meydana gelen don sebebiyle, Hevâyî’nin dükkânına getirilen hasırlı şişeler bile kırılıp paramparça olmuştur.

*Bilindi kim var imiş tonu şehr-i Edirne’nin de
Hasırlı şişe bu dükkâna pâre pâre gelince* (Hevâyî Gazel 142/3)

Kışları çok sert geçen şehrin yaz mevsimi de aşırı sıcak geçer. Edirne’nin kışı her ne kadar katilin zehri gibi öldürücü olsa da yazın kavurucu sıcaklarında ağza atılan buz parçaları ilaç gibi iyileştirici bir nitelik taşımaktadır.

*Nûş-i dârûdur dem-i germâda her yah-pâresi
Zehr-i kâtildir eğerçi kim şitâ-yı Edrine* (Edirneli Hâtemî Kaside /13)

Edirne’nin soğuğunu ve zorlu kış şartlarını hicveden bir kaside yazmış olan Arpaeminizâde Mustafa Sâmî (ö.1734), Şehit Ali Paşa’nın emriyle kaleme aldığı manzumesinde kış mevsiminin olumsuz özelliklerini, Edirne’ye ilişkin olumsuz uygulamalarıyla birleştirerek aktarmada başarılı olmuştur. Şiirden; padişahın ve askerlerin ağır kış şartları dolayısıyla Edirne’ye girişi esnasında zorlukların yaşandığı, asker, rical ve ayanın bu harap ve ıssız şehirde, kıtlık ve pahalılık yüzünden çok sıkıntı çektikleri, bunun üzerine Sâmî’nin de, rikâb-ı hümâyün kaymakamı Şehit Ali Paşa’nın emriyle hezel tarzında, kış konulu bir manzume kaleme aldığı anlaşılmaktadır (Kutlar, 2011, s.10).

Kış mevsiminde bu kadar zorluk çekilen Edirne şehrinde, garip bir hâl olarak birbiriyle uyumlu olan şeyler de vardır. Bu uyum, havanın ve suyun soğukluktaki itidalidir.

*Şitâda Edrine şehri garib hâlette
Ki i’tidâl ile âb ü hevâ bürudette* (Arpaemîni-zâde Sâmî Kaside 26/1)

Edirne’nin kışını şitâiyyesinde ağır bir dille hicveden Sâmî, Edirne’yi hiç sevmemiştir. Onun şehrin kışı hakkındaki olumsuz düşünceleri, ilkbaharı hakkında da geçerlidir. “Edirne’nin baharının güzel olduğunu söylüyorlar. Tabiat canlanıp çiçekler açınca cevher saçarmış. Tutalım öyle olsun yine de makbul değildir çünkü cevher buz tutunca değerini kaybeder.” ifadeleriyle Edirne’yi eleştirmeye devam eder.

Bahâri gerçi cevâhir-nisâr imiş tutalum

Olur rahîs güher buz olursa kıymette

(Arpaemîni-zâde Sâmî Kaside 26/5)

Şair, Edirne'nin soğuşunu çekmektense, cehennem ateşini tercih etmektedir. Cehennem zebanisi Mâlik bile, bu şehre kışın gelmiş olsaydı, sıcak olan cehennemi, cehennemliklere kıymetli bir şeymiş gibi minnet ile verirdi.

Virürdi dûzahiyâna cahîmi minnet ile

Bu şehre Mâlik eger gelse kış kıyâmette

(Arpaemîni-zâde Sâmî Kaside 26/10)

Bu soğukta pencereden dışarıya bakmak bile mümkün değildir. Kazara bakılacak olsa kış mevsimi, pencere aralığından dışarısını seyreden göz bebeğinin ayağını kılıç ile kesecektir.

Keser kılıç gibi kış pây-i merdüm-i çeşmi

Şikâf-i pencereden taşraya nezârette

(Arpaemîni-zâde Sâmî Kaside 26/14)

Buz bağlayan Edirne yollarında yürümek çok zordur. İnsanlar buzda kayıp yerlere düşerler ve yollara yüzüstü kapanırlar.

Muhâldir reh-i yah-bestesinde âmed-şud

Ki ser takaddüm eder pâydan refâkette

(Arpaemîni-zâde Sâmî Kaside 26/2)

Sâmî, manzume boyunca şehrin olumsuz özelliklerini anlattıktan sonra, eleştirilerinin dozunu daha da arttırarak, uğursuzlukta eşi benzeri bulunmayan bu şehre, “dâr-ı meymene” denmesinin sadece bir kinaye olduğunu söyler.

Kinâyedür garaz ıtlâk-i dâr-i meymeneden

Bu şehre var mı mu'âdil 'aceb nuhûsette

(Arpaemîni-zâde Sâmî Kaside 26/12)

Edirneli Ahmed Bâdî (ö.1908), memnuniyetsizliğini ifade etmekle birlikte, “Riyâz-ı Belde-i Edirne” adlı şehir tarihine Edirne'yi öven şiirlerle beraber Sâmî'nin hiciv kasidesini de almış ve şehre “dâr-ı meymene” isminin verilme sebebini açıklamıştır: “Bu şehir Osmanlılar tarafından fethedildikten sonra, diğer fetihlerde hususiyetle İstanbul'un fethinde büyük hizmetlerde bulunduğundan, tarih kitaplarında “dârü'n-nasr ve'l-meymene” unvanıyla yad olunmuştur. Fakat Cevdet Tarihi'nde ve özellikle Âsım Tarihi'nde, Edirne Vakası'ndan dolayı şehir için ‘Edirne-i bî-meymene’ tabiri kullanılmıştır.”

Ahmed Bâdî, hem Âsım'ı hem de Arpaeminizâde Sâmî'yi, Edirne'yi tahkîr ve tezyîf etmeleri sebebiyle eleştirmiş; Âsım'a “asîm”(günahkar), Sâmî'ye de “menhûs”(uğursuz) isimlerini yakıştırmıştır (Adıgüzel& Gündoğdu, 2014, s.1832).

Şehrin yollarında yürüyen insanların üzerlerindeki giysilere ve eteklerine sığır pisliği ve çamur kiri bulaşmıştır. Bu pisliğin temizlenmesi güçtür.

Kabâda hubs-ı bakar dâmeninde levs-i vahal
Güzâr ederse de 'âciz kalır tahârette (Arpaemîni-zâde Sâmî Kaside 26/16)

Sâmî, şiir boyunca Edirne ve Edirneliler hakkındaki hicivlerini sürdürür. Edirneli Kâmî'nin (ö.1724) Edirne ve İstanbul'dan bahsedip, iki şehri karşılaştırdığı;

Bu kavli eyledi imzâ bütün ulü'l-ebâr
Bahâr-ı Edrine oldı riyâz-ı hulde nazîr
Takaddüm eyler ise kiblegâh-ı İstanbul
Karârgâhı kibârın degil mi saff-ı âhir (Edirneli Kâmî Kıt'a /8)

kıt'asından rahatsız olup Edirne'nin bütün bu olumsuzluklarına rağmen hâlâ İstanbul ile eşitlik davası yürütmesinin çok anlamsız olduğunu, Edirne halkının da bu iddiayı öne sürecek kadar ahmak olduklarını söyler.

Yine Sitanbul ile da'vî-i tesâvide
Edirne halkı 'aceb rütbe-i hamâkette (Arpaemîni-zâde Sâmî Kaside 26/18)

Sâmî, Edirnelileri sevmemiş ve bunu şiiri boyunca hissettirmiştir. Halkının yaradılıştan soğuk mizaçlı olduğunu iddia edip kendisine yakın davranmadıklarını söyleyen şair, çetin geçen kışla birlikte halkın cimrilığının arttığından ve şehirdeki zenginlerin bile elini cebine atmadıklarından şikâyet eder.

Isınmaz âdeme mânend-i seng-i serd-mizâc
Sovuk mu'âmelesi halkınun tabî'atte (Arpaemîni-zâde Sâmî Kaside 26/11)

O denlü şiddet-i sermâ-yi buhl ü imsâki
Ki dest-i ehl-i kerem cümle ceyb-i hissette (Arpaemîni-zâde Sâmî Kaside 26/17)

Arpaeminizâde Sâmî, kışının sertliği, taşkınlar ve ihmaller sebebiyle iyice fakirleşen şehri acımasızca eleştirmiştir. Ona göre; Edirne'nin havasında itidal olmadığı gibi şehirde, ilim ve marifet de yoktur. Şehrin insanları cehalette ittifak etmiştir.

Çü i'tidâl-i hevâ 'ilm ü ma'rifet nâ-yâb
Tıbâ'-i ehl-i beled müttefik cehâlette (Arpaemîni-zâde Sâmî Kaside 26/7)

Sâmî, Edirne'nin güzellerini bile hicvedecek bir sebep bulmuştur. Ona göre; bu karda kışta gençlerin güzelliği de kaybolmaktadır. Gençlerin yüzlerine düşen karlar, onları ak sakallı, ak bıyıklı ihtiyarlara benzetmiştir. Bu hâlleriyle güzel bile değildirler.

Cevânı berf ile pîr-i sefid-rîşe döner

Eser kalır mı bu vech ile hüsn-i sûrette

(Arpaemîni-zâde Sâmî Kaside 26/6)

Sâmî, şiirin sonunda; kışın şiddetini daha da anlatacağını lakin şiiri yazarken soğuktan mürekkebinin donduğunu ve şiirini tamamlamak zorunda kaldığını ifade eder.

Dahı şedâ'id-i sermâyı vasf iderdüm lîk

Midâdum oldı füsürde dem-i kitâbette

(Arpaemîni-zâde Sâmî Kaside 26/19)

Ahmed Bâdî, Sâmî'nin şiirinden özellikle de Edirnelileri eleştirmesinden rahatsızlık duyup “Uğursuz Sâmî, Edirne halkını hayvan pisliği ile eleştirmiş. Ne fayda ki onun kendi ismi, hayvan pisliği anlamına gelen ‘mayıs’ kelimesinin bozulmuş hâlidir.” der. (Sâmî ve mayıs kelimeleri Osmanlı Türkçesi’nde aynı harflerle yani sin, elif, mim ve ye harfleriyle yazılır.)

Edirne halkını hubs-ı bakarla zemm etmiş

Çi sûd kendinin ismi “mayıs” bozuntusudur

(Ahmed Bâdî)

Bâdî, en sonunda Sâmî'nin Edirne ile ilgili ağır hicivlerle dolu manzumesine, “söz sahibinin aynasıdır” cümlesiyle cevap verip onu Allah'ın adaletine havale ettiğini söyler (Adıgüzel&Gündoğdu, 2014, s.914).

Edirne kışı ile ilgili bir başka hadise de; Refikî (ö.1533) ile Edirneli şairler arasında yaşanan ve karşılıklı atışmalara sebep olan Edirne'nin çamuru ile ilgili meseledir. Edirne, kış mevsiminde yağmurunun ve karının çok olması sebebiyle çamur deryasına dönmüştür. Bir vazifeyle Edirne'ye atanan Refikî, şehrin sokaklarındaki su ve çamurdan o kadar rahatsız olmuştur ki, Edirne'yi “şehr-i bâtil” ifadesiyle eleştirerek bu şehirden kurtulma arzusunu dile getirmiştir.

İlâhî lutf edip kurtar bizi bu şehr-i bâtıldan

Kişi anı ne seyr etsin geçilmez âb ile gilden

(Refikî)

Devrin Edirneli şairleri, Refikî'nin bu beytinden rahatsız olup her biri birer beyitle Refikî'yi eleştirmişler, hiciv ve hezel tarzında kıt'a ve rübâiler söylemişlerdir. Âşık Çelebi'nin Sâgarî'ye (Kılıç, 2010, s.939, 1257), Latîfî'nin ise Nasrî mahlaslı bir şaire ait olduğunu iddia ettikleri beyit, Refikî'ye verilmiş güzel bir cevap olmuştur. Dört unsurun ustaca kullanıldığı beyitte; “Şeytan gibi topraktan ve sudan şikâyet eden Refikî'nin yüzüne yellen. Şeytan olduğu için onun aslı ateştir ve yeli sever.” denilerek şair Refikî hicvedilmiştir.

*Şu kim şeytân gibi eyler şikâyet âb ile gilden
Yüzüne yellen anın aslı oddur hazz eder yelden* (Canım, 2000, s.294)

Latîfî'ye göre Sâgarî, Refikî'ye şu üç beyitle cevap vermiştir.

*Ey Edrine yine seni hicv itdi bir döneğ
Adı Refikî kesmege burnun bıçak gerek*

*Fâzıl olana kuyruğu yok bir eşek dedin
Ey bî-hayâ bu tavr ile sensin eşek ne şek*

*Kaht oldı Edrine deyü itme şikâyeti
Ey mâze-hâr ki gam yeme boldur saman kepek* (Canım, 2000, s.294)

“Ey Edirne! Seni Refikî adında bir döneğ hicvetti. Onun burnunu kesmeye bıçak gerek. Fâzıl olana kuyruksuz eşek dedin, ey utanmaz şüphe yok ki bu davranışınla esas eşek sensin. Edirne’de kıtlık oldu diye şikâyet etme. Üzülme, senin için saman ve kepek bol miktarda bulunmaktadır.” mealindeki cevap ve diğer şairlerin yazdıkları hiciv beyitleri, onların şehirlerine olan düşkünlüğünün ve Edirne’ye yapılan saldırılara gösterdikleri tepkinin bir ifadesidir.

Şehirde hava o kadar soğuktur ki, meydana gelen buz aylarca yerden kalkmaz. Tırsî (ö.1727), rakibe olan kızgınlığı ve kıskançlığı sebebiyle; “İt rakip, kartopu gibi bembeyaz sevgiliyi göreceğ olsaydı, Edirne buzu gibi kaskatı kesilip donardı” der. Zaten rakibin sıfatı “soğuk yüzlü” olduğundan donmak ona çok yakışacaktır.

*Kar topu gibi dil-beri görseydi it rakîb
Edirne buzu gibi donardı sezasıdır* (İbrahim Tırsî Divanı Gazel 72/3)

Nâilî(ö.1666), kış mevsiminde şehrin nehirlerinin donmuş görüntüsünü, toprağın içinden geçen damarlar olarak tasavvur etmiştir. Bu damarlar, ruhun vücut ile iç içe geçmesi gibi toprakla iç içe geçip birbirine karışmıştır.

*Olmuş urûk-ı hâk-i zemîn ile cûyları
Âmihte-i vücûd ile rûh-i revân gibi* (Nâilî Kaside 10/2)

1892 senesinde Edirne ve havalisinde kış mevsiminin çok ağır geçmesi nedeniyle yollar kapanmış, fakir halk karaborsa satılan kömür ve odun tedarikinde büyük sıkıntılar çekmiştir. İlkbahara doğru havaların ısınmaya yüz tutmasıyla nehirler, eriyen karlardan şiddetle taşarak mahalleleri ve ekili arazileri kaplamış, gerek taşan sudan gerek soğuktan ekilen mahsulün tamamı telef olmuştur. Bu mevzuda Vali Hacı İzzet Paşa (ö.1892), bir kıt’a söyleyip Ahmed Bâdî Efendi’ye göndermiştir. İzzet Paşa bu kıt’ada; eskiden Edirne’de dört mevsim de görülürdü ve şehrin havası

mutedil idi, der. Oysa bu yıl kış mevsimi kasımdan şubata kadar uzamış ve bu hâliyle Edirne Erzurum'u hatırlatır olmuştur.

*Cârî olurdu vakt u zamânıyla fasl-ı çâr
Var idi i'tidâl-i havâsı Edirne'nin
Bu yıl kasımdan oldu şubata kadar medîd
Andırdı Erzurum'u şitâsı Edirne'nin* (Vali Hacı İzzet Paşa Kıt'a)

İzzet Paşa'nın kıt'asına Ahmed Bâdî Efendi de, bir kıt'a ile cevap vermiştir. Ahmed Bâdî, bu kış her tarafta nehirlerin taşıp buz tuttuğunu, böylece Edirne'nin yerinin ve göğünün tek renk olduğunu dile getirir. Allah'ın sırrı olarak, taşan nehir sularının donmasıyla, yerlere cam döşendiği gibi, gökyüzünü de camlar kaplamıştır. Bu hâliyle Edirne'de yer gök, ayna gibi olmuştur.

*Buz bağladı bu kış taşıp enhâr sù-be-sù
Yek-reng oldu arz u semâsı Edirne'nin
Bak sırr-ı Hakk'a deşt-i felek ferş-i câm edip
Âyineleşti şimdi fezâsı Edirne'nin* (Ahmed Bâdî Kıt'a) (Adıgüzel&Gündoğdu, 2014, s.739)

Bâdî, Kıbrıslı Mehmed Paşa için söylediği manzumesinde kıştan şikâyet eder. Edirne'de kış soğukları bastırılmış, kar ve yağmur Bâdî'ye göz açtırmamıştır. Mihnet köşesinde çıplak kalmış, sabahlara kadar ağlayıp inlemiştir.

*Bir acep hâleti var serd-i şitânın el'ân
Bana açtırmadı göz yağmada berf ü bârân
Künc-i mihnetde kalıp tîg misâli 'uryân
Bir bürûdetle düşüp milket-i cisme halecân
Geceler tâ-be-seher dîde-i eşkim rizân
Hâk-i pâye yeridir ağlasam ey 'âlîşân* (Ahmed Bâdî) (Okmak, 2008, s.44)

Şairlerin Edirne kışları hakkındaki görüşleri her zaman olumsuz mahiyette olmamış, manzumelerde yer yer kışın getirdiği güzellikler de zikr edilmiştir. Taşlıcalı Yahyâ Bey (ö.1582) "Edirne Şehrengizi"nde kara kış geldiği vakit şehrin camdan yapılmış sırça bir saraya benzediğini söyler.

*Kaçan kim erba'ın irişe ol dem
Döner sırça sarâya cümle 'âlem* (Yahyâ Bey Edirne Şehrengizi/114)

Kış bastırınca, bu soğuk günleri değerlendirerek eğlenmenin yollarını bulan şehrin gençleri, bir araya gelip buz tutan Tunca nehri üzerinde kayarlar, çeşitli oyunlar oynarlar.

*Güzeller bu zamânı hoş görürler
Derilip Tunca üzre yüz ururlar*

*Buz üzre her perî-ruhsâr dildâr
Uçup uçup gelir gökte melek-vâr* (Yahyâ Bey Edirne Şehrengizi/115, 117)

XVI. yüzyıl Edirnesi'nin sosyal hayatı için tarihî vesika niteliği taşıyan bu beyitlerden, bu yüzyılda, buz tutan Edirne nehirleri üzerinde gençlerin çeşitli kayak ve kızak oyunları oynadığı anlaşılmaktadır. Yahyâ Bey, donan nehirler üzerinde oynanan oyunların aşıkla maşukun bir araya gelebilmesi için bir bahane olduğunu söyler.

*Oyunda gâh olurlar kim şaşarlar
Biri birinin üstüne düşerler*

*Nice âşık olan rind-i cihâne
Ara yerde oyun olur bahâne* (Yahyâ Bey Edirne Şehrengizi/118, 120)

Edirne'de kış günlerinin bir başka eğlencesi de şehir ve çevresinde yapılan av faaliyetleridir. II.Selim'e kadar padişahlar, sefer dönüşü veya sefer sırasında Edirne'de avlar düzenlerken, II.Selim ve I.Ahmed'den itibaren İstanbul'dan kafiler hâlinde özellikle Edirne ve çevresine süre avları düzenlenmiştir (Çelik, 2002, s.3). I.Ahmed, 1612 ve 1613 kışını Edirne avlaklarında geçirmiş ve günlerce devam eden süre avları yapmıştır. Nâdirî Çelebi (ö.1626), Edirne'de avlanma geleneğinin, padişahın atalarından bugüne devam eden güzel bir gelenek olduğunu ve bu âdet üzerine sultanın da kış mevsiminde Edirne avlaklarına çıktığını söyler.

*Husrev-i âdil muizzu'ddevle Hân Ahmed o kim
Saldı ferr u haşmeti tâk-ı sipihre tantana
Ol şehenşeh kim misâl-i Rüstem ettikçe hücum
Ettirirdi ser-furû bir darb ki Rüyinten'e
Ol şehen-şeh kim hadîs-i devletinde şüphe yok
Vardı zîrâ Hazret-i Osmân'a çıktı an'ane
Edrine saydına âheng etti hengâm-ı şitâ
Çünkü ecdâdına oldu âdet-i mustahsene*

(Nâdirî Çelebi) (Adıgüzel& Gündoğdu, 2014, s.450)

Edirne'yi eski muhteşem devirlerine döndürüp şehri ikinci bir payitaht hâline getiren ve yabancı devlet elçilerini burada kabul edip şehzadeleri Mustafa ve Ahmed'in sünnet şenlikleriyle, kızı Hatice Sultan'ın düğün şenliğini bu şehirde yapan padişah ise Sultan IV. Mehmed'dir. Avcı Mehmed lakaplı bu padişah, hem sefer hazırlıkları hem de av merakı sebebiyle Edirne'yi devletin merkezi hâline getirmiştir.

Nâilî, önceleri şehrin kış mevsiminde çok kötü şartlarda bulunduğunu, padişah IV. Mehmed'in teşrifıyla birdenbire güzelleştiğini, bu güzelliğin de her şeye sirayet edip Edirne'nin cennete benzediğini söyler.

Hurrem şitâda Edrine şehri cinân gibi
Sâri letâfeti ten-i hikâye cân gibi (Nâilî Kaside 10/1)

Bir pâdişâh eyleye teşrif bâhusûs
Sultan Mehmed ibn-i Birâhîm Hân gibi (Nâilî Kaside 10/20)

2. Edirne'de Nehir Taşkınları

Edirne'de kış mevsiminin bir başka özelliği de, meydana gelen nehir taşkınlarıdır. Hayâlî Beğ (ö.1557), gönlüne hitap ederek; "Edirne'nin nehirleri kışın taşar ve etrafındaki her şeyi harap eder, sen de şarap seliyle Edirne'nin haraplarından ol" der.

Çün şitâ faslında tuğyân eyler âb-ı Edrine
Ey gönül seylâb-ı meyle ol harâb-ı Edrine (Hayâlî Bey Gazel 39/1)

Tunca, Meriç ve Arda nehirleri, Edirne'nin sık sık taşan üç nehridir. Edirneli Örfî (ö.1778), bu üç nehrin şehri sular altında bıraktığını söyler.

Ya'ni Tuncayla Meriçtir birisi Arda dilâ
Gâh taştıkça olur her biri nehr-i bi-kenâr (Edirneli 'Örfî Kaside/6)

Bir sarhoş gibi sağa sola yalpalayarak coşkun bir şekilde akan nehirler, şehrin beline sarılmışlardır. Bu hâliyle Edirne, naz ve izzet kucağındaki bir sevgiliye benzemektedir.

Mestâne cûylar el uzatmış miyânına
Âgûş-ı 'izz ü nâzda bir dilsitân gibi (Nâilî Kaside 10/5)

Bu nehirler, hasret çekenlerin gözyaşı seli gibi çok miktarda olup şehrin her tarafını tamamen kaplamışlardır.

Etmîş ihâta her tarafın cûylar tamâm
Seylâb-ı eşk-i dîde-i hasret-keşân gibi (Nâilî Kaside 10/10)

Zâtî'nin (ö.1547) hasret gözyaşları Edirne'nin nehirlerine benzemektedir. Bu nehirler nasıl Edirne şehrini sele verip sular altında bırakıyorsa, sevgilisine olan hasreti sebebiyle akan gözyaşları da aşığın sabır ve karar şehrini öyle sular altında bırakmaktadır.

*Seyle verdim Edrine gibi karârım şehrini
Dil Sitanbulundaki sultânı andım ağladım* (Zâtî Gazel/4)

Meriç'in meydana getirdiği taşkınlar, Edirne'de büyük felaketlere sebep olmuştur. Taşkın yüzünden odunlar sele kapılıp gitmiş, Meriç nehri, hanelerin ocaklarını söndürmüş, evleri yıkmış, Edirne ahalisini evsiz ocaksız bırakmıştır.

*Seyle verir odunların su kor ocaklarına hep
Edrine kavmin ekserî hâne-bedûş eder Meriç* (Hevâyî Gazel 14/2)

Tunca, birçok fayda ve güzelliklerinin yanısıra tarih boyunca, feyezân adı verilen büyük taşkınlar sebebiyle, şehirde önemli hasar ve zararlara sebep olmuş bir nehirdir. Rifat Osman'ın aktardığına göre; nehir 1509 yılında taşmış, nehir kenarındaki Sarây-ı Cedîd-i Âmire'yi gece, birdenbire sular istila etmiş, padişah II. Bayezid güçlükle Tekkekapsı semtine kaçırılmıştır. 1571'de II. Selim sarayda büyük bir eğlence tertip etmiş, gece sabaha kadar ayş u işretle vakit geçirilmiş, fecre doğru birdenbire yağmur başlamış, bunun üzerine padişah saraydan kayıkla kaçırılmıştır. 1844'te "Büyük Su" adı verilen taşkında Yeniimaret ve Kirişhane'de binden fazla ev yıkılmış, nehir yatakları sekiz metre yükselmiştir. Bunun üzerine halk, Bademlik mezarlığına kaçmıştır. 1858'deki taşkında ise, şehirde bin beş yüze yakın hane ve dükkân yıkılmıştır (Duyamaz&Topaloğlu, 2015, s.171).

Zâtî, hasret gözyaşlarını; şehre verdiği büyük zararlar sebebiyle, yol basıp can alan kanlı bir haydut olarak tasavvur ettiği Tunca nehrine benzetir.

*Tunca sanman yol basıp merdümle alan kanlu su
Kûh-ı fûrkatte bugün yârânı andım ağladım* (Zâtî Gazel/3)

Gece vakti sevgilisini anan âşık, hasretinden o kadar çok ağlamıştır ki, gözleri Tunca kenarındaki evler gibi sular altında kalmıştır.

*Gözlerim Tunca kenârında olan evler gibi
Gark oldu dün gece cânânı andım ağladım* (Zâtî Gazel/6)

XVI. yüzyıl şairi Kıyâsî ise gönlünü Tunca nehrine benzetmektedir. Aşığın gözyaşı yağmuru, gönül Tuncası'nı taşımıştır. Bu sebeple gözyaşları tıpkı Tunca nehrinin suları gibi bulanık akmaktadır.

*Taşırdı Tuncaveş bârân-ı eşkim gönlümün cûyun
'Alâmet ana oldur kim yaşım gâyet bulanıktır* (Kıyâsî/Beyt)

Edirne şehrinde kış şiddetli ve zor, ilkbahar mevsimi de taşkınlarla geçer. Meriç'in taşkınlarına defalarca şahit olan Hevâyî "Boş bulunup da sakın Meriç

kenarında oturma, bu mevsimde Meriç, birdenbire coşup taşabilir.” diyerek kendi kendini uyarır.

*Sen de sakın oturma hiç boş bulunup Hevâiyâ
Mevsim-i nev-bahârda gâhice cûş eder Meriç* (Hevâyî Gazel 14/5)

İlkbaharda Meriç nehri, zaman zaman hiç belli etmeden taşıverir. Sahilde bulunan yalılarda yaşayan insanlar eğer kayıkları varsa bu kayıklara binerek kaçabilirler. Fakat bu kişilerin kayığı yoksa nehir, sahilde bulunan evlerdeki her şeyi içindeki insanlarla beraber alıp götürecektir.

*Mevsim-i nev-bahârda gâhice cûş eder Meriç
Çırnığı olmayan evi yalıda boş eder Meriç* (Hevâyî Gazel 14/1)

Sonuç

İstanbul ve Avrupa fetihlerinin karargâhı ve müjdecisi olan payitaht şehir Edirne, bu vasıflarıyla kaynaklarda kutlu ve uğurlu bir şehir olarak zikredilmektedir. Tabii güzellikleri, temiz nehirleri ve latif havasıyla cana can katan güzel bir şehir olan Edirne, birçok özelliğiyle şairler tarafından övülürken sert ve uzun geçen kış mevsimi ve nehir taşkınları sebebiyle de hicvedilmiştir. Tarihî kaynaklarda; kış mevsiminde Edirne'nin yekpare bir buz parçası hâline geldiği, şehri çevreleyen Meriç, Tunca ve Arda nehirlerinin taşmasıyla da büyük bir denize dönüştüğü kayıtlıdır. Edirne'de, kış mevsiminde ve ilkbaharda nehirlerin kabarmasıyla yaşanan sıkıntılar, devrin şairleri tarafından eleştirilmiştir. Bu şiirlerde; şehrin günlük hayatı, sosyal ilişkileri, tabiat ve çevre ile ilgili sahneler son derece canlı bir şekilde tasvir edilmiştir.

Manzumelerde geçen Edirne'nin kışı ile ilgili hayal ve tasavvurlar:

1.Şairlerin mürekkeplerini dondurup mesleklerini icra etmelerini engelleyecek kadar soğuk olan Edirne'nin kışı, katilin zehri gibi öldürücüdür.

2. Âşığın rakibi, Edirne buzu gibi soğuktur.

3.Şehrin kışı, cehennem ateşinden daha şiddetlidir.

4. Edirne'nin kışları, kılıç gibi keskindir.

5.Yağan kar, güzel gençlerin yüzünü ak sakallı ihtiyarlara çevirip çirkinleştirir.

Taşan nehirlerle ilgili hayal ve tasavvurlar:

1. Coşup taşan bu nehirler, hasret çeken âşıkların gözyaşı selidir.

2. Aşğın gözyaşı Tunca nehri, gözleri ise Tunca kenarındaki sular altında kalan evlerdir.

3. Gözyaşı yağmuru, gönül nehrini Tunca gibi taşırıştır.

4. Tunca nehri, yol basıp can alan kanlı bir hayduttur.

Edirne'nin kışları sebebiyle şehri acımasızca hicveden şairler karşısında, Edirneli şairler kendi şehirlerini savunmuş ve övmüşlerdir. Şairler arasında, zaman zaman karşılıklı atışmalara da sebep olan bu durum, Osmanlı döneminde şiir ortamlarının dinamizmini göstermesi bakımından önemlidir. Şehri "uğursuz" olarak nitelendirip ağır bir şekilde eleştiren Arpaeminizâde Sâmî'ye Ahmed Bâdî'nin cevabı, Edirne'yi çamurundan dolayı hicveden Refikî'ye Edirneli şairlerin hiciv ve hezel tarzındaki karşılıkları ve Edirne soğuşunu Erzurum'a benzeten İzzet Paşa'ya karşı şehrini öven Ahmed Bâdî'nin şiiri, Edirneli şairlerin şehirlerine olan düşkünlüklerini ve sevgilerini göstermektedir. Bunun yanında şiir vasıtasıyla devam eden bu ilişkiler, Osmanlı döneminde şiir ve şair ortamlarının canlılığını sergiler.

Bütün bu şikâyet ve hicivlerin yanında bazı şiirlerde de, kış ile ilgili dönemin sosyal hayatı hakkında bilgi veren, vesika niteliği taşıyan tasvirler, olumlu yorumlar ve güzel sahneler görülmektedir:

1.Şehir, yekpare donduğu zaman sırça bir sarayı andırmaktadır.

2.Kış günlerinde Edirne'nin donan nehirlerinde eğlenen gençler, kayak/kızak oyunları oynarlar, âşıklar mahbûblarıyla buzda beraber kayarlar.

3. Kış mevsiminde, padişahların da katıldığı uzun sürecek avları, eğlenceler düzenlenir.

4.Olumsuz kış şartlarına rağmen padişahların teşrifıyla Edirne şehri, toparlanıp canlanır ve güzelleşir.

Kaynakça

- Adıgüzel, N. ve Gündoğdu, R. (2014). *Ahmed Bâdî Efendi Riyâz-ı Belde-i Edirne*. Trakya Üniversitesi Yayınları.
- Beyzadeoğlu, S. (2001). Hasan Çelebi Tezkiresindeki Şairlerin Şehirlere Göre Tasnifi. *İlmi Araştırmalar*, 11, 51.
- Canım, R. (1995). *Edirne Şairleri*, Akçağ Yayınları.
- Canım, R. (2000). *Latîfî Tezkiretü'ş-şu'arâ ve Tabsiratü'n-nuzamâ*, AKM Başkanlığı Yayınları.
- Canım, R. (2014). *Sultanların Şehri Şehirlerin Sultanı Edirne Kitabı*. Edirne Valiliği Kültür Yayınları.
- Çakır, Z. V. (1998). *Hevâyî Divanı'nın Tenkidli Metni ve İncelenmesi*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi) Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Çavuşoğlu, M. *Yahyâ Bey Divanı*. Metinbankasidolap1@yahoo.com (Editör: A.Atilla Şentürk)
- Çapan, P. (1993). 18. YY. *Tezkirelerinde Edebiyat Araştırma ve Tenkidi*, (Yayımlanmamış Doktora Tezi). Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Çelik, Ş. (2002). Osmanlı Padişahlarının Av Geleneğinde Edirne'nin Yeri ve Edirne Kazasındaki Av Alanları. *XIII. Türk Tarih Kongresi Bildiriler*. TTK. 3, 1-15.
- Dervişoğlu, M. (2016). *Edirne Efsaneleri*, (Yayımlanmamış Doktora Tezi) Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Duymaz, R. ve Topaloğlu, Y. (2015). *Tosyavizâde Dr. Rifat Osman Millî Mecmuadaki Edirne Abideleri Yazıları*. Trakya Üniversitesi Yayınları.
- Erdoğan, K. (2013). Balkanlarda Bilinmeyen Bir Şair Garâmî ve Divanı. *UDEK*, 215-231.
- Gürgendereli, M. (2018). *Osmanlı Dönemi Şiirinde Edirne*. Trakya Üniversitesi Yayınları.
- İpekten, H. (1990). *Nâilî Divanı*. Akçağ Yayınları .
- Kahraman, S. A. ve Dağlı, Y. (1999). *Evliya Çelebi Seyahatnamesi III*. Yapı Kredi Yayınları.
- Kahraman, S. A. ve Dağlı, Y. (2010). *Günümüz Türkçesiyle Evliya Çelebi Seyahatnamesi*. III-2, Yapı Kredi Yayınları.

- Kazancıgil, R. (1996). *Abdurrahman Hıbrî Enîsü'l-Müsâmirîn*. Türk Kütüphaneciler Derneği Edirne Şubesi Yayınları: 24.
- Kılıç, F. (2010). *Âşık Çelebi Meşâ'irü'ş-şu'arâ*, İstanbul Araştırmaları Enstitüsü.
- Kutlar, F. S. (2004). *Arpaemini-zâde Mustafa Sâmî Divan*. Kalkan Matbaası.
- Kutlar, F. S. (2011). Klasik Türk Şiirinde Şehir Hicivleri ve Arpaemini-zâde M. Sâmî'nin Edirne Kasidesi. *Turkish Studies*, 6/2, 1-16.
- Yılmaz, K. (2017). *İbrahim Tırsî ve Divanı*. <https://ekitap.ktb.gov.tr/TR-195645/tirsi-divani.html>
- Okmak Ö. (2008). *Ahmed Bâdî Divanı*. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Tarlan, A. N. (1992). *Hayâlî Bey Divanı*. Akçağ.
- Tulum, M. ve Tanyeri M. A. (1977). *Nev'i Divanı*. İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yayınları.
- Turan, L. (2011). *Edirneli Örfî Mahmûd Ağa Divanı (inceleme-metin)*. Vizyon Yayınları